

Skubała-Tokarska, Zofia

Sprawozdanie z działalności Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN w roku 1967

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 13/2, 525-526

1968

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI KOMITETU HISTORII NAUKI
I TECHNIKI PAN W ROKU 1967

W roku sprawozdawczym odbyły się dwa posiedzenia plenarne Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN, sześć zebrań Prezydium i dwa Komisji Kopernikańskiej.

Pierwsze posiedzenie plenarne (17 IV) poświęcono przede wszystkim ustaleniu wytycznych długofalowej polityki naukowej Komitetu oraz wskazaniu kierunków i problemów, na których należy koncentrować działalność badawczą polskich historyków nauki i techniki. Podstawą dyskusji na wymieniony temat był projekt *Prognozy rozwoju historii nauki i historii techniki w Polsce do 1985 r.*, przygotowany przez powołaną w tym celu Komisję¹. Projekt został następnie skorygowany zgodnie z wynikami dyskusji i w dniu 14 VI dokument ten został przyjęty przez Prezydium Komitetu².

Porządek dzienny drugiego posiedzenia (18 XI) obejmował uczczenie pamięci dwóch wybitnych polskich historyków nauki, zmarłych w 1967 r.: prof. Aleksandra Birkenmajera i prof. Armina Teskego; uczczenie setnej rocznicy urodzin Marii Skłodowskiej-Curie i pięćdziesiątej rocznicy śmierci Mariana Smoluchowskiego; ocenę 11 roczników „Kwartalnika Historii Nauki i Techniki” oraz zatwierdzenie wniosków Komisji Kopernikańskiej w sprawie wydania *Opera omnia* Kopernika.

Krótką charakterystykę twórczości prof. A. Birkenmajera i prof. A. Teskego przedstawił przewodniczący Komitetu, prof. J. Bukowski. Prof. J. Hurwic wygłosił referat o życiu i dziełach Marii Skłodowskiej-Curie; *Szkieł twórczości* wielkiego fizyka polskiego Mariana Smoluchowskiego opracował zmarły prof. A. Teske; referat ten odczytał prof. W. Hubicki³.

Podstawą dyskusji nad 11 rocznikami „Kwartalnika” była obszerna analiza krytyczna prof. K. Opałka, który zwrócił m.in. uwagę na takie zagadnienia, jak proporcje między trzema działami „Kwartalnika” (artykuły, recenzje i kronika), stosunek rozpraw z historii nauki ojczystej i nauki światowej, proporcje między liczbą artykułów z różnych dyscyplin naukowych, stan i jakość ruchu polemicznego⁴.

Prezydium Komitetu zajmowało się m.in. współpracą z zagranicą, szczególnie z Sekcją Historii Nauki Międzynarodowej Unii Historii i Filozofii Nauki. Wobec licznych zgłoszeń polskich historyków nauki i techniki na XII Międzynarodowy Kongres Historii, który odbędzie się w Paryżu w sierpniu 1968 r.⁵, Komitet wystąpił do Polskiej Akademii Nauk, Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego oraz Ministerstwa i Zdrowia o ustalenie składu delegacji na Kongres. Jednakże, zdając sobie sprawę z trudności w uzyskaniu dewiz na wysłanie do Paryża dużej delegacji, Komitet zwrócił się do Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN z propozycją wydrukowania 42 zgłoszonych na Kongres komunikatów polskich i wysłania tego wydawnictwa na obrady kongresowe. Tą drogą zamierza Komitet przyczynić się do

¹ Por. sprawozdanie z tego posiedzenia Komitetu w nrze 3/1967 „Kwartalnika”, s. 660.

² Por. fragment tego dokumentu i informację o jego całości w nrze 4/1967 „Kwartalnika”, s. 741.

³ Por. w nrze 4/1967 „Kwartalnika” artykuły: J. Hurwic, *Rola Marii Skłodowskiej-Curie w rozwoju nauki. W setną rocznicę urodzin* (s. 701); A. Teske, *Szkieł twórczości Mariana Smoluchowskiego. W pięćdziesięciolecie śmierci* (s. 707).

⁴ Tekst opracowania prof. K. Opałka oraz szczegółowe sprawozdanie z dyskusji ukaze się w następnym numerze „Kwartalnika”.

⁵ Por. obszerniejszą informację o Kongresie w *Kronice zagranicznej* niniejszego numeru, s. 516.

utrzymania nawiązanych już i rozwijających się stosunków między polskimi historykami nauki a historykami innych krajów.

Prezydium zajmowało się także przygotowaniem jubileuszu Mikołaja Kopernika⁶. Szczególną uwagę zwrócono na ustalenie programu pracy Komitetu Kopernikowskiego, powołanego w 1965 r. przez Zgromadzenie Ogólne Sekcji Historii Nauki Międzynarodowej Unii⁷. Sekretariat Komitetu, mający siedzibę w Warszawie (na trzech członków Sekretariatu dwaj są Polakami), rozważył w październiku 1967 r.⁸ projekt zbiorowej publikacji na temat recepcji i rozpowszechniania teorii Kopernika w różnych regionach świata oraz na temat roli, jaką odegrała ona w dalszych dziejach myśli naukowej i filozoficznej. Projekt ten będzie przedmiotem dyskusji na plenarnym posiedzeniu Komitetu Kopernikowskiego, które odbędzie się w Warszawie w 1968 r. Publikacja byłaby wydana w Polsce przed 1973 r.

Komisja Kopernikańska Komitetu Historii Nauki i Techniki⁹ zaopiniowała przedstawiony przez Pracownię Badań Kopernikańskich Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN projekt dwóch serii wydawniczych: *Dzieła wszystkie* Mikołaja Kopernika oraz *Studia kopernikańskie*. Komisja uznała, że projekt Pracowni Badań Kopernikańskich — ujmujący wydanie *Dzieł* Kopernika w trzech tomach (t. 1 — *facsimile* rękopisu *De revolutionibus*, t. 2 — komentowany tekst *De revolutionibus*, t. 3 — *Opera minora*) i w trzech wersjach językowych (łacińskiej, polskiej i angielskiej; w ostatniej wersji tekst Kopernika będzie łaciński, a wstęp i komentarze — angielskie) — jest najbardziej racjonalny. Wnioski te zostały w dniu 18 XI zatwierdzone przez plenarne posiedzenie Komitetu.

Zofia Skubała-Tokarska

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI ZAKŁADU HISTORII NAUKI I TECHNIKI PAN W ROKU 1967*

W 1967 r. Zakład kontynuował podjęte dawniej prace¹, a także rozpoczął nowe, które zakończone zostaną dopiero w latach przyszłych.

Wśród tych pierwszych na czoło wysuwają się prace nad przygotowaną w 1966 r. makietą pierwszego tomu *Historii nauki polskiej w zarysie*, obejmującego okres od początku istnienia państwa polskiego do 1795 r. Składające się na nią cztery części zostały poddane rewizji i opracowane na nowo zgodnie z wynikami dyskusji, przeprowadzonej 10 XI 1966 na posiedzeniu Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN², oraz ustaleniami przyjętymi na zebraniu redakcji *Zarysu* w styczniu 1967 r.

Nowa wersja miała zapewnić jednolitą strukturę całego tomu. Zadania tego jednakże nie było można wykonać w pełni z kilku przyczyn. W średniowieczu nauka nasza była odbiciem stanu nauki światowej i w tym okresie można mówić jedynie o zaczątkach polskiej myśli naukowej. W dobie renesansu byliśmy natomiast

⁶ Por. w nrze 2/1967 „Kwartalnika” (s. 465) informację o uchwale Rady Ministrów w sprawie jubileuszu Kopernika.

⁷ Por. sprawozdanie ze Zgromadzenia Ogólnego w nrze 11—2/1966 „Kwartalnika”, s. 190.

⁸ W zebraniu tym uczestniczył brytyjski członek Sekretariatu, prof. J. R. Ravetz; por. niżej sprawozdanie z działalności Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN.

⁹ Komisja została powołana przez Komitet 10 XI 1966 pod przewodnictwem prof. P. Rybickiego; por. informację w nrze 3/1967 „Kwartalnika”, s. 660.

* Sprawozdanie to obejmuje również osobową wymianę zagraniczną realizowaną przez Komitet Historii Nauki i Techniki PAN.

¹ Por. m. in. sprawozdanie z działalności Zakładu w 1966 r. w nrze 2/1967 „Kwartalnika”, s. 497.

² Por. w nrze 3/1967 „Kwartalnika” (s. 659) sprawozdanie z dyskusji nad tą makietą na posiedzeniu Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN.